

PRATTINGER FERENC:

Feb 1953

MAGYAR SÁNDOR DETROITBAN

Nevek és események lassan a feldés köde mögött elmosódnak. Ezért volt meglepő, hogy a telefonon nagyon közelről szóló egy ismerős hang. A hang, mint régen hallott dallam újra éled s a hang mögött egy egész esemény tömkeleg gomolyog, mint esteledő napfényben uszó báránnyelők.

A telefon másik végén Magyar Sándor husz éve nem hallott hangja szólalt meg régi bársnyos szelid hangon.

— Itt vagyok ma Detroitban és szeretnék veled sok minderről beszélni, mondta, e hó 18-án.

— Beteg vagyok, jöjj ki hozzám...

Amikor az esti homályban megpillantottam Magyar Sándort, a régi szikár alak helyett egy megtestesült férfit láttam, s halántékán az idők jelét, az őszülő hajakat láttam meg először. Az utcán, idegen ember-tömbben nem ismertem volna rá...

Ahogy ezeket mondom, ő csak röviden ennyit válaszol: hja, az idő és az események 20 év után... Aztán leültünk s beszélgettünk. Nekem nem sok mondani valóm volt saját ma-

gamról, de neki annál több... Először a detroiti magyar ismerőseiről beszélt. Legtöbb esetben azt kellett mondanom, hogy azok már nincsenek az élők soraiban...

— Kivágódtam az amerikai magyar életből, amint lábam újra Amerika földjére tettem, mondta. Idegen voltam mindenkinek s nekem is idegenek voltak legtöbbször, kikkel véletlenül találkoztam... Hja, az idő.

Első témánk természetesen az óceán repülés volt. Kik élnek még azok közül, kik közvetve részt vettek annak létrejöttén. Szalay bácsi nincs már. Fodor Gyula is itt hagyott bennünket. Akik mindvégig az óceánrepülés eszméjének hajóján voltak és nem menekültek róla, mikor sülyedni látszott az "Igazságot Magyarországnak", talán rajtam kívül már csak Monsignor Eördögh Elemér él, aki nem hagyta el a sülyedni látszott hajót. Régen nem láttam őt sem.

Én otthon Magyar Sándort 1932-ben láttam utoljára, amikor a balsorsu római repülőter felett lezuhant Endresz Gyur-

ka már csak az óceánrepülések történetében élt. Magyar Sándor akkor Magyarországon az amerikai Shell benzín és olajtársaság képviselője volt, míg az oroszok be nem vonultak Magyarországra.

— Én egy tábornokkal az utolsó percben repültem le Rómába a tábornok privát gépén az oroszok bevonulása előtt. Az olajtársaság a debreceni képviselőt átvételére küldött volna, de azt érthető okok miatt nem vettem át. Olaszországban az IRO-nak dolgoztam egy ideig, az Amerikába vándorolt és Olaszországban élő hontalankat rostálgattuk az amerikai hatóságok embereivel s végül magam is kijöttem, mint hontalan három évvel ezelőtt s azóta New Yorkban képviselek egy olasz selyemáru céget. Sok, el nem mondható sok minden fekszik az olaszországi tartózkodásom ideje alatt, amiről reggelig tudnék beszélni... De én Franci. már csak akkor beszélek, hogyha kell és hogyha kérdeznak... Az emberek sodródnak az eseményekkel. Én nem voltam aktív katonatiszt az összeomlás idején, mint tudod, de vállalnom kellett volna azok sorsát. Most nemrégén átrepültem az óceánt újra. Visszamentem Olaszországba s másfél hónappal ezelőtt jöttem vissza...

— Milyen más ma a repülés, mint mikor mi Gyurkával repültünk. Mit tesz 20 év a repülési technika fejlődésében? Az ember ma kényelmesen ül a bársonyos székekben, modern repülőgépeken, míg husz év előtt egy modern gépén, mint a "Justice for Hungary" volt, szinte minden komoly műszer híján, egy szűk helyen meggubbasztottan szinte csak ösztönünk után repültünk. Ma a pilóta regényt olvas, miután beállította az irányt, a sebességet, s mivel sem kell törődnie, mint a fel és leszállással járó technikával...

— Mégis melyik a kedvesebb emlék az óceánrepülés tén?

— Az "Igazságot Magyarországnak" repülésben volt izgalom, volt cél, volt drámai motívum és mindenek felett a hit Magyarország feltámaszásában.

— De volt-e köszönet benne, Sándor...

Itt Magyar Sándor adós maradt a válasszal.

Nemsokára újra idejövök és akkor erről is beszélünk.

